

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ  
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ВІСНИК**  
**АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я**  
**Науковий журнал**

*Виходить 4 рази на рік*  
*Видається з березня 1997 р.*

**Випуск 1 (77) 2014**

Миколаїв  
2014

<http://visnyk.mnau.edu.ua/>

**Засновник і видавець:** Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

**Головний редактор:** В.С. Шебанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

**Заступники головного редактора:**

І.І. Червен, д.е.н, проф.  
К.М. Думенко, д.т.н., доц.  
В.П. Клочан, к.е.н., доц.  
М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.  
В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

**Відповідальний секретар:** Н.В. Потриваєва, д.е.н., доц.

**Члени редакційної колегії:**

**Економічні науки:** О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., доц.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

**Технічні науки:** Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

**Сільськогосподарські науки:** В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; Л.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., доц.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; А.П. Орлюк, д.б.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майкл Бьоме, проф. (Німеччина).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 6 від 25.02.2014 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

**Адреса редакції, видавця та виготовлювача:**

**54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,**

**Миколаївський національний аграрний університет,**

**тел. 0 (512) 58-05-95, [www.mnau.edu.ua](http://www.mnau.edu.ua), e-mail: [visnyk@mnau.edu.ua](mailto:visnyk@mnau.edu.ua)**

© Миколаївський національний аграрний університет, 2014

<http://visnyk.mnau.edu.ua/>

## СОЦІАЛЬНО-ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЖІНОК НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

**І.Г. Крилова**, кандидат економічних наук, доцент  
Миколаївський національний аграрний університет

*Визначено соціальні, вікові особливості участі жінок у функціонуванні ринку праці України. Досліджено основні фактори, що мають суттєвий вплив на рівень економічної активності та зайнятості жінок.*

**Ключові слова:** економічна активність, зайнятість, ринок праці, жінки, працевлаштування.

**Постановка проблеми.** Сучасні реалії ринку праці України ставлять жінок у нелегку конкуренцію з чоловіками за гідне робоче місце, особливо зважаючи на факт постійного поєднання домашніх безоплатних обов'язків жінки з виконанням робочого навантаження. Отже, жінці необхідно докладати більше зусиль для досягнення успіхів у кар'єрному зростанні, ніж чоловікам. Підвищення освітнього рівня і кваліфікації жінок працездатного віку збільшує рівень їх економічної активності, але не попит на робочу силу. Тому ми вважаємо, що дослідження соціальних та вікових особливостей участі жінок у функціонуванні ринку праці є надзвичайно актуальним.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженням проблем соціально-демографічного становища жінок та чоловіків у суспільстві займаються відомі вчені: Лібанова Е., Макарова О., Лісогор Л.С. та багато інших. Їх наукові надбання є цінними для дослідження цієї проблеми в сучасних економічних умовах розвитку соціально-орієнтованої економіки країни. Проте актуальними залишаються питання постійного дослідження гендерних нерівностей на ринку праці України.

**Формулювання цілей статті.** Метою нашого дослідження є аналіз соціально-вікових особливостей участі жінок у функціонуванні ринку праці України.

**Виклад основного матеріалу.** Однією з характеристик суб'єкта ринку праці є його статева приналежність, відповідно

до цього висуваються різні вимоги до робочих місць, а отже і різні можливості у працевлаштуванні. Суттєвої уваги заслуговує проблема поєднання материнства та кар'єрних прагнень. У цілому існують два основні сценарії трудового життя жінки: спочатку народження дитини, а потім вихід на ринок праці; або спочатку набуття певного рівня освіти (професійного досвіду) та накопичення фінансових ресурсів, а потім народження дитини. У більшості країн Заходу переважає саме другий, що поступово стає характерним і для України. Без сумніву, дітородна функція жінки має значний вплив на її положення на ринку праці. В більшості випадків для роботодавця жінка є менш стабільним («цінним») працівником, ніж чоловік, внаслідок поєднання виконання домашніх обов'язків (у тому числі виховання дітей) з трудовим навантаженням.

Таблиця 1

**Рівень зайнятості населення України  
за віковими групами та статтю, %**

Вікова група, років	2000 р.		2012 р.	
	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки
15-24	27,8	32,8	29,3	37,9
25-29	69,0	76,5	65,3	82,0
30-34	73,4	80,4	70,7	84,2
35-39	76,3	81,6	76,5	83,8
40-49	77,5	80,8	79,0	81,1
50-59	51,7	70,9	56,5	69,3
60-70	16,1	24,4	21,7	27,4
працездатного віку	62,4	66,6	63,8	70,3

\*Побудовано з використанням [2]

Дані таблиці 1 свідчать, що рівень зайнятості чоловіків перевищує рівень зайнятості жінок в кожній віковій групі. Зареєстрований ринок праці на сучасний момент не має масштабних гендерних викривлень – рівні економічної активності та зайнятості жінок залишаються високими та наближаються до аналогів країн з найвищими рівнями гендерного розвитку. У цілому в країнах ЄС у 2012 році рівень зайнятості чоловіків

(у віці 15-64 р.) вище, ніж у жінок у середньому на 11,2 в.п. У кожній з 27 країн він перевищував рівень зайнятості жінок, а в деяких країнах ця різниця є суттєво значною: Греції – на 18,7 в.п., Кіпрі – на 19,4 в.п., Мальті – на 29,1 в.п.

Показники безробіття на ринку праці України не мають високої гендерної диференціації, а рівень безробіття чоловіків протягом 2000-2012 років перевищував рівень «жіночого» безробіття. Єдиною категорією населення, де повікові показники зайнятості свідчать про істотну гендерну асиметрію на користь чоловіків, залишаються особи у віці 25-35 років. Жінки вікових груп 20-24 та 25-29 років мають найвищі рівні народжуваності (у 2012 році частка дітей, народжених жінками даних вікових груп, склала відповідно 29 та 63%), що пояснює низький рівень зайнятості молодших жінок через їх репродуктивну активність. Перерви у професійній діяльності, пов'язані з народженням і вихованням дітей, впливають не лише на рівень доходів жінок цих вікових категорій, а також на погіршення якості їх професійних знань і навичок у сучасних динамічних умовах ринку праці.

Таблиця 2

**Економічно неактивні жінки на ринку праці України у 2012 році**

Вікові групи, років	Всього		з них зайняті виконанням домашніх (сімейних обов'язків), %
	тис. осіб	%	
15-24	1881,3	25,3	17,6
25-29	548,2	7,4	86,8
30-34	417,2	5,6	85,2
35-39	314,1	4,2	77,9
40-49	529,3	7,1	60,1
50-59	1498,2	20,1	12,2
60-70	2249,4	30,2	-
Всього	7437,7	100,0	25,7

\* Побудовано з використанням [2]

На вікову групу від 25 до 34 років (яка знаходиться в найбільш продуктивному віці та належить до молоді) припадає найбільше сімейне навантаження, відповідно ці групи мають низький рівень економічної активності та зайнятості на ринку праці порівняно з іншими віковими групами працездатного віку 35-39 та 40-49 років (табл.2).

Серед основних причин економічної неактивності жінок у 2012 році найбільш вагомими є: пенсійний вік (50,3% від загальної чисельності економічно неактивного населення), виконання домашніх обов'язків (25,7%) та навчання (питома вага учнів і студентів – 19,9%).

Отже, суттєвою соціальною особливістю поведінки жінки на ринку праці є поєднання кар'єри та можливостей для реалізації дітородної функції, що обумовлює рівень економічної активності та вибір жінками сфери зайнятості. Відмітимо, що залежно від того, в який спосіб будуть реалізовані потреби особистості на ринку праці, таким буде і характер її зайнятості.

Як свідчать дані таблиці 3, серед зайнятого населення переважають чоловіки (як і серед категорії «роботодавці»), при цьому найбільше працюючого населення за наймом та самозайнятих (серед яких найбільшу питому вагу займають жінки).

Таблиця 3

**Населення України зайняте економічною діяльністю у віці 15-70 років, 2012 р.**

Статуси зайнятості	Жінки	Чоловіки
Всього, тис. осіб	9846,3	10508,0
у відсотках до підсумку		
Працюючі за наймом	80,5	81,9
Роботодавці	0,8	1,3
Самозайняті	18,4	16,4
Безкоштовно працюючі члени сім'ї	0,3	0,4

\* Побудовано з використанням [2]

Рівень освіти та вік представляють соціально-демографічні фактори, які визначають особливості поведінки працівника

на ринку праці. Рівень зайнятості чоловіків вище як в середньому по країні, так і по кожному рівню освіти, особливо в повній загальній середній та неповній вищій (табл. 4). При цьому зауважимо, що зі збільшенням рівня освіти рівень зайнятості теж зростає як серед жінок, так і серед чоловіків. Цікавим є те, що найвищий гендерний розрив у рівні особистих доходів є характерним для населення, яке має вищу освіту, тобто високі освітні надбання українських жінок не забезпечують їм належного становища на ринку праці та можливостей гідних заробітків.

Таблиця 4

**Рівень зайнятості населення України у 2012 році, %**

Рівень освіти	Жінки	Чоловіки	Чоловіки в порівнянні з жінками, в.п.
У середньому	54,8	65,2	+ 10,4
Повна вища	69,5	78,0	+ 8,5
Базова вища	43,6	45,6	+ 1,0
Неповна вища	62,6	71,8	+ 9,2
Повна загальна середня	49,4	65,2	+ 15,8
Базова загальна середня	29,4	36,4	+ 7,0
Початкова загальна або не мають освіти	11,0	11,4	+ 0,4

\* Побудовано з використанням [3]

А серед найменш освічених контингентів, до яких належать неписьменні та особи, які не мають освіти (здебільшого населення старших вікових груп та молодь, яка навчається), гендерні відмінності в рівні доходів є досить незначними, засвідчуючи неістотний вплив гендерного чинника на рівень оплати некваліфікованої праці [4].

Український центр соціальних реформ у співпраці з Центром «Соціологічний моніторинг» у 2012 році провів соціологічне опитування «Дослідження участі жінок у складі робочої сили України». Результати опитування засвідчили, що переважна більшість респондентів тим або іншим чином зазнавали певних дискримінаційних проявів у сфері зайнятості. В

якості дискримінаційного чинника опитані жінки найчастіше згадували молодий вік (15,8% респондентів), а жіноча стать і наявність сімейних зобов'язань розділили між собою друге місце в рейтингу чинників дискримінації в сфері зайнятості. Майже кожна десята з опитаних жінок стикалася з упередженим ставленням з боку керівництва в дорученні певної роботи або її оцінці, стільки ж повідомили про випадки встановлення нижчої, порівняно з колегами, заробітної плати за роботу однакової цінності [4].

Існуючу нерівність у заробітній платі чоловіків і жінок можна пояснити такими чинниками: міжгалузеві і міжпосадові відмінності, особливості освітньо-кваліфікаційного рівня, умови праці, тривалість трудового стажу та режим робочого часу. Жінки переважають у складі зайнятих у видах економічної діяльності, що характеризуються нижчою заробітною платою (зокрема в бюджетному секторі – освіті, охороні здоров'я, секторі надання соціальних послуг) та мають меншу тривалість загального стажу, не працюють на роботах зі шкідливими умовами праці та не отримують відповідних компенсацій. У цілому по країні середньомісячна заробітна плата жінок менше, ніж чоловіків: у 2010 р. – 77,8% від заробітної плати чоловіків, у 2011 р. – 74,9% та 2012 р. – 77,4%.

**Висновки.** Отже, основними особливостями участі жінок у ринку праці можна назвати такі: поєднання дитородної функції жінки та трудового навантаження, тривалість професійної кар'єри, галузева зайнятість, різниця у заробітках чоловіків та жінок, причини безробіття.

Саме на жінок в українському суспільстві традиційно покладається реалізація сімейних зобов'язань, отже в більшості випадків жінки обирають ті професії та посади, які характеризуються меншим навантаженням і гнучкою зайнятістю та не потребують високої інтенсивності праці. Така участь жінки на ринку праці веде до формування «жіночих» професій (що заважає професійному зростанню жінок) та до суттєвих гендерних розривів у доходах населення.

Список використаних джерел:

1. Праця України у 2012 році : статистичний збірник. — К. : Державний комітет статистики України, 2013. — 322 с.
2. Економічна активність населення України у 2012 році : статистичний збірник. — Київ : Державний комітет статистики України, 2013. — 204 с.
3. Жінки і чоловіки в Україні : статистичний збірник. — К. : Державна служба статистики України, 2013. — 120 с.
4. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу : [колективна монографія / за ред. Е.М. Лібанової]. — К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. — 404 с.

***И.Г. Крылова. Социально-возрастные особенности участия женщин на рынке труда Украины.***

*Определены социальные, возрастные особенности участия женщин в функционировании рынка труда Украины. Исследованы основные факторы, которые имеют влияющие на уровень экономической активности женщин и проанализирована их занятость.*

***I. Krylova. Social and age features of women's participation in the labor market of Ukraine.***

*Social and age features of women's participation in the functioning of the labor market of Ukraine were defined. The basic factors that have a significant impact on women's economic activity were researched, analysis of their employment was conducted.*

## ЗМІСТ

### ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

<b>В.С. Шобанін.</b> Зерновиробництву України – інноваційний розвиток .....	3
<b>І.І. Червен, М.І. Кареба.</b> Щодо розвитку ринку сільськогосподарських угідь в Україні .....	11
<b>О.М. Вишневська.</b> Конкурентні позиції сільськогосподарських підприємств .....	19
<b>І.Т. Кіщак, Н.О. Корнева.</b> Ефективність використання бюджетних коштів на стабілізацію чисельності поголів'я тваринництва у Миколаївській області .....	26
<b>Л.П. Марчук.</b> «Зелена» економіка : суперечності та перспективи розвитку .....	34
<b>І.Г. Крилова.</b> Соціально-вікові особливості участі жінок на ринку праці України.....	42
<b>В.І. Криленко.</b> Оцінка сільськогосподарської складової аграрного сектора у забезпеченні економічної безпеки України.....	49
<b>Т.В. Калашнікова.</b> Вплив державної підтримки на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств .....	58
<b>Н.Ю. Буга.</b> Стан та проблеми аграрного сектора економіки України в сучасних умовах.....	64
<b>Н.І. Климаш, С.Г. Бляшук.</b> Стан та особливості розвитку аграрного сектора економіки в сучасних умовах.....	71
<b>Н.В. Цуркан.</b> Актуальні проблеми виробництва продукції багаторічних трав на півдні України.....	80
<b>Л.І. Крачок</b> Аспекти технологічної безпеки аграрної галузі в Україні та світі: порівняльний аналіз.....	86
<b>Т.М. Висоцький.</b> Аналіз державної підтримки рослинництва в Україні .....	93
<b>Л.В. Сус.</b> Перспективи стабілізації цінової ситуації в галузі тваринництва .....	100
<b>Р.В. Данильченко.</b> Міжнародний досвід функціонування та регулювання зернового ринку.....	109

**Ю.А. Кормишкін.** Механізм державної підтримки  
рослинництва.....119

## **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ**

**Л.К. Антипова.** Роль абіотичних факторів у формуванні врожаю  
насіння люцерни за різних укосів.....127

**Н.В. Маркова.** Агроекологічні аспекти вирощування гібридів  
соняшнику в умовах Південного Степу України.....133

**Н.М. Єфімова.** Вплив мінеральних добрив на поживний  
режим ґрунту та урожайність післяжинивних посівів проса в  
агромеліоративному полі рисової сівозміни.....140

**Б.І. Аврамчук.** Формування висоти еспарцету посівного залежно  
від елементів технології в правобережному лісостепу України ...148

**Л.В. Гойсюк.** Особливості водоспоживання кабачка за різних  
строків сівби та схем розміщення рослин в умовах західного  
Лісостепу України.....154

**В.І. Гроза.** Динаміка росту і розвитку перепелів при  
вирощуванні з використанням наносрібла.....161

**Н.В. Гребенюк.** Особливості годівлі бугайців у період  
вирощування до 6- місячного віку.....169

## **ТЕХНІЧНІ НАУКИ**

**В.Р. Черлінка.** Застосування гексагонально-растрової ЦМР у  
дослідженнях хронологічно-хорологічної варіабельності ґрунтового  
покриву.....176

**А.Ю. Ліннік.** Визначення діючої сили еластичного бича на  
коренеплід цукрового буряка.....182

**С.Г. Чорний, А. О. Жиленков, Л. М. Козаченко,  
І.Л. Тітов.** Алгоритмізація процесу оптимального керування  
узагальненим показником якості для складних структур.....188

**В.С. Подгуренко.** Нагрузочная способность зубчатых муфт с  
учетом погрешностей изготовления зубьев.....197

Наукове видання

**Вісник аграрної науки Причорномор'я**  
**Випуск 1(77) – 2014**

Технічний редактор: *О.М. Кушнарьова.*  
Комп'ютерна верстка: *М.Г. Алексєєв.*

Підписано до друку 25.02.2014. Формат 60 x 84 1/16.  
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 13,2.  
Тираж 300 прим. Зам. № \_\_\_\_ . Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі  
Миколаївського національного аграрного університету  
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.